

BELEGDE BROODJES

door G. J. PEELEN

„MOSTERD, MIJNHEER? EN EEN STUKJE zuur?”
„Merci.”

„Misschien wat bij drinken? Een kopje thee schenken we gratis!”

Genoegelijk kauwend, af en toe een slokje thee nemend uit het heete kopje, werkt de eenige klant het broodje met pekervleesch naar binnen.

En de man achter de toonbank in z'n witte jas, wacht, wacht, op andere klanten.

De smakelijk goudgele broodjes liggen gerijfd te wachten. De snijmachine, het groote stuk pekervleesch tusschen haar klauwen, staat klaar, wacht ook.

Zooals de onbezette, gedekte tafeltjes en stoelen in de eetsalon achter den winkel.

Zooals ook de electrisch verwarmde bak met croquetjes en ballen gehakt.

Alles wacht op klanten, waarop gerekend is, en die niet komen.

De werkman is klaar. Legt zijn dubbeltje neer. Ver trekt met een kort „g'n avond.”

In den salon geeft een groote luidspreker zijn radiomuziek door.

De kachel staat behaaglijk rood...

Voor één dubbeltje kan men hier terecht: een lekker knappend broodje, overdadig belegd met vleesch, worst, ei, gehakt, lever, croquet, wat men maar wil. Met mosterd, een schijfje augurk, een glaasje thee, muziek en kachelwarmte op den koop toe... maar de menschen haasten zich voorbij; kijken niet eens naar de smakelijke etalage.

Af en toe een enkeling, die binnenkomt, en een broodje eet... Dan weer wachten.

Jaap de Lange in zijn stoeltje achter de toonbank geeuwt. Dan zucht hij.

Het gaat zoo niet. Het gaat niet goed.

De eerste week liep het aardig, best zelfs.

Maar nu wordt het iedere week minder.

Dagelijks houdt hij meer broodjes over.

Af en toe moet hij een stuk lever of rosbeef weggoeien, omdat het te lang gelegen heeft.

En schuin er tegenover, bij Cohen, dáár loopt het, beter dan ooit.

Waar kan het toch aan liggen?

Hij is vriendelijk tegen de klanten. Hij zorgt voor eerste kwaliteit. Is zelf met 't schijfje augurk toe, begonnen. En het valt in den smaak.

Zijn zaak is netter en zindelijker dan die van Nap Cohen. En toch... ze komen niet bij hem.

Eerst had hij gedacht, dat het aan al die nieuwe automatieken lag.

De menschen wilden nu eenmaal telkens wat anders en wat nieuws.

Of aan de steunverlaging. Iedereen keerde tegenwoordig z'n dubbeltjes om en om, vóór ze uit te geven. Tot hij gemerkt had, dat het bij zijn concurrent aan de overzijde heelemaal niet stiller was dan anders. Eerder drukker nog.

Alleen bij hém was het zoo slap! En werd het steeds slapper...

Zijn vrouw, ook in witte schort, om te kunnen helpen als het drukker werd, had stilletjes bij de kachel gezeten, en staat nu aarzelend op:

„Ik ga toch nog eens even kijken!” zegt ze onzeker, verradend dat ook zij had zitten piekeren.

Ze schiet den mantel aan, en gaat naar buiten.

Onderwijl komt nog weer een klant.

Terwijl De Lange hem bedient, telt hij de broodjes die er nog zijn.

Hij houdt er weer minstens zestig over vanavond.

Het is al zóó twaalf uur. Veel zal er wel niet meer komen.

Daar staat hij nu den heelen avond, tot middernacht, achter de toonbank voor enkele dubbeltjes.

De eerste weken, ja, toen was het prettig geweest. Toen waren hij en zijn vrouw handen tekort gekomen op de drukke momenten.

Hadden ze 't eene broodje na 't andere doorgegeven. Maar dan merkte je ook niet, dat je zoolang stond. Dan vloog de tijd.

Maar nu, als er bijna niets te doen is, is de avond zoo ontzettend lang en vervelend.

Je hebt dan teveel tijd voor je sombere gedachten.

Deze klant volstaat tenminste niet met één broodje.

„Nog één.” „Een croquet? Graag mijnheer!”

Hij maakt een praatje over 't weer.

Is ondertusschen met zijn gedachten bij zijn vrouw.

Die begint ook den moed te verliezen.

Is nu de straat op, om eens even langs de zaak van Cohen te loopen. Te zien of daar wél klanten zijn, of dat het daar misschien ook zoo stil is.

Het helpt wel niets, of je het weet.

Ze komt weer binnen.

„En, was er wat?” vraagt hij benieuwd, bijna hopen op een ontkennend antwoord.

„Ja, goed bezet, een man of tien,” zegt ze met een zucht.

Hij vergeet de aanwezigheid van den klant.

„Ik begrijp het niet, waar kan het toch aan liggen?”

Hij denkt weer aan zijn verwachtingen, toen hij deze zaak huurde.

Er zat toekomst in, ze liep goed, toen hij hem overnam. En dat was maar niet een praatje geweest, van den bejaarden Jood, die hem overgedaan had, en nu stil leefde.

Want hij was in de gelegenheid geweest het twee jaar lang te controleeren.

Hij had als bediende gewerkt in de groote vleeschgrossierderij, die ook deze twee eetsalons aan de Haarlemmerstraat bediende.

Hij wist wat er omging bij zijn voorganger. En dat was heel wat. Evenveel, zoo niet meer dan bij Cohen.

Toen hij toevallig vernomen had, dat de oude baas er uit wilde, had hij zich geen moment bedacht, maar er direct werk van gemaakt.

Hij was nu drie jaar verloofd, had goed verdiend en aardig wat overgespaard.

Als de prijs voor de zaak en de huur niet te hoog was, wou hij hem overnemen.

Daar werd goed in verdiend, en daar zat nog toekomst in, ondanks de malaise.

Dan kon hij trouwen.

Elken keer, dat hij er zoo eens ingeloopt was, 's avonds, had het vol gestaan met klanten.

Dat zaakje marcheerde. En hij was het eens geworden ook, met den oude, over de voorwaarden.

Zijn baas had verwonderd gekeken, toen hij ontslag vroeg en vertelde wat hij ging doen.

„Maar Jaap, dat is toch niks voor jou!”

„Jij bent zoo Christelijk, dat je Zondags niet werken wilt. En die zaken moeten het voor een groot deel van den Zondagavond hebben.

„Of wou je nu wel open blijven Zondags, nou jezelf

Foto Doeser

EEN HAARDSTEDE IN NUNSPEET

baas bent? Nee? Nou maar let dan es op mijn woorden. Dat is werk voor Joden. Die zitten allemaal in dat bedrijf."

Hij had niet geluisterd. Hij had er voldoende van gezien, en was te goed op de hoogte met de inkoop-prijzen om niet te weten, dat hij bij zoo'n omzet voldoende had aan de werkdagen.

De eerste week in z'n nieuwe zaak had hem in 't gelijk gesteld.

De tweede ook nog, maar toen was 't geleidelijk minder geworden, steeds minder.

Als 't zoo doorging kreeg hij de huur er niet eens meer uit. De laatste weken had hij vaak weer terug verlangd naar den tijd als bediende in de grossierderij. Toen verdiende hij goed. Had hij zijn vaste werktijden. 's Avonds en 's Zaterdagmiddags vrij.

Nu stond hij van 's morgens acht tot 's nachts twaalf achter de toonbank, gebonden den heelen dag, en met een onvoldoende verdiense. En hij had zich toch niets te verwijten. Hij wist, dat de kwaliteit goed was, de prijzen niet hooger.

Hij was ook niet in eigen kracht dit begonnen.

Samen hadden ze Gods zegen gevraagd — zich in alles van Hem afhankelijk geweten.

Vanwaar dan die onverklaarbare achteruitgang?

Bij hem alleen, niet bij den concurrent...?

Hij was vol van al die vragen.

Toen er, vlak voor sluitingstijd nog een vaste klant binnenkwam, die van 't begin af bij hem geweest was, kon hij zich niet langer inhouden.

Vooraf niet toen deze, zijn traditioneele „broode ros" op de vuist, opmerkte: „Stilletjes den laatsten tijd, hè?"

„Zegt u dat wel, mijnheer!" barstte hij los.

„Begrijpt u dat nou? Het broodje is toch goed, hè? De prijzen zijn 't zelfde. Het is hier toch zindelijk en helder, en toch wordt het met den dag minder. En mijn vrouw is net nog bij Cohen langs geloopt, en die heeft het vol! Waar ligt dat nou toch aan?"

„Nou, ik voor mijn, ik kom liever hier," zei de man, bedachtzaam kauwend, en pratend om beurten. „'t Is hier goed en dat stukje zuur, zie je, dat vind ik nou lekker. Maar bij Cohen is 't óók goed. Maar jij bent Zondags gesloten, hè! Nou daar heb je 't.

„Je hadt eerst je vaste klanten. Maar Zondags was jij gesloten, en moesten ze terug naar Cohen. Dat is goed als dat es één keer is, maar dat is iedere week zoo — nou, en as 't daar dan ook goed is, dan blijven ze daar hangen, hè? Verplichtingen hebben ze niet aan je. En Zondags, wat zal 'k zeggen, dan heb je 't meest behoefte aan een hartig hapje, as je uit geweest bent, een borrel gehad heb, en zoo... 't Is dat ik gek ben op zoo'n stukkie zuur d'r bij, anders was ik daar ook blijven hangen, toen 'k hier twee Zondagen achter mekaar me kop stootte. As je 't mijn vraagt, dan zit het hem dáár in, hoor! Zoo'n soort zaak kèn toch zeker niet geslote weze op Zondag. Man, daar mot je 't van hebben! Je besteelt je eigen. Geeft de domenee of de pastoor jou soms je Zondagsverdiense terug? Past diè het bij wat jij tekort komt? O zool!"

De man, een goedige groote kerel, was spraakzaam geworden.

Maar De Lange zweeg, in gedachten verzonken.

Dus toch door de Zondagssluiting?

Had zijn baas dan toch gelijk gehad?

Maar hij kon niet anders. Het mocht niet.

Doch in zijn hart was hij vol vragen. Hoe kon het, dat er bij anderen, bij zijn concurrent, wel zegen op scheen te rusten. Die profiteerde ervan! 's Avonds op

bed praatte hij er lang over met zijn vrouw. Hij moest maar denken aan zijn geboorteplaats. Daar was een groote fabriek. Die Zondags doorwerkte, omdat het, volgens de directeuren, teveel zou kosten om Zaterdags de machines stil te zetten.

De halve bevolking leefde er direct als arbeider, of indirect als winkelier van.

Ook de arbeiders van zijn kerk moesten om beurten Zondagsdienst doen. En de dominé had beslist, dat het geen zonde was, maar tot de werken der noodzakelijkheid behoorde. Hoe kon dát dan? Dat was een groot bedrijf. Hij een bescheiden zaakje, dat onder zou gaan op den duur door de Zondagssluiting.

„Jaap dan toch!" had zijn moedige vrouwtje hem vermaand. „Zoo mag je niet praten. Je bent opstandig, en ziet daardoor de dingen verkeerd.

We hebben niets met anderen te maken. Wat die doen of mogen. We hebben alleen met God te maken, die van ons eischt, dat wij den rustdag wijden, Zijn dag heiligen.

„Zou jouw geweten je met rust laten, als je Zondags openen ging?"

„Dacht je, dat er dan ècht zegen op zou rusten? Als je dan beter verdiende?"

„Wie weet, of God ons juist hierin niet op de proef stelt, om onze trouw, en ook ons vertrouwen op Hem te beproeven. Toe jongen, laten we bidden. Zet die zondige gedachten uit je hoofd. Ik weet, dat God ons helpen zal, hoé dan ook, misschien anders dan wij denken of verwachten. Maar helpen zal Hij, wanneer wij in afhankelijkheid van Hem, in Zijn wegen wandelen."

Even zweeg Jaap. Dan drukte hij krachtig de hand van zijn dappere vrouwtje, en zoo, haar hand in de zijne, sprak hij zijn avondgebed uit, warm en afhankelijker nog dan tevoren.

TER BEVORDERING VAN BIJBELKENNIS

DE GRENSSTEEN

Vervloekt zij, die zijns naasten landpale verzet.

Deut. 27 : 17

TOT DE VLOEKEN, DIE MOZES BIJ DE HERHALING der wet over de schenders dier wet uitspreekt, behoort ook bovenstaande.

De landpale diende, om een bepaald stuk grond af te bakenen. Andere middelen had men daartoe weinig. Slooten en prikkeldraad waren er onbekend.

Om de wijngaarden bouwde men wel een steenen muur of een omheining van doortakken; bij de akkers geschiedde dit slechts zelden.

De grenzen der akkers werden meestal aangegeven, door op de hoeken een grenssteen te plaatsen.

Soms was die grenssteen één groote steen, soms ook enkele kleinere steenen bij elkaar.

Om er voor te zorgen, dat deze steenen, en dus de grenzen onaangetast bleven, ploegde men niet tot in de onmiddellijke nabijheid van die steenen; men naderde ze niet tot op een breedte van drie vorens.

Het verplaatsen der grenssteen gold als groote zonde.

Wie zoo'n grenssteen eigenmachtig verzette, pleegde daarmee in de eerste plaats diefstal; hij eigende zich een deel van den akker van zijn buurman toe.

Maar daarnaast was er nog iets. Elke familie had in Israël zijn onvervreemdbaar bezit gekregen. Wanneer nu iemand een grenssteen verplaatste, dan bedreef hij daarmee niet alleen een diefstal, maar hij bracht ook wijziging in het erfdeel der vaders, een zonde, die nog wel zoo ernstig gerekend werd als de eerste.

R. s.